

Parashat Ki Tissa **Transgression and Opportunity** **Rabbi Shai Finkelstein**

שמות פרק כד פסוקים יג-יד

ויקם משה ויהושע משרתו ויעל משה אל-הר האלהים: ואל-הזקנים אמר שבו-לנו בזה עד אשר-נשוב אליכם והנה אהרן וחור עמכם מי-בעל דברים יגש אלהם.

שמות פרק לב

וירא העם כי-בשש משה לרדת מן-ההר ויקהל העם על-אהרן ויאמרו אליו קום | עשה-לנו אלהים אשר ילכו לפנינו כי-זה | משה האיש אשר העלנו מארץ מצרים לא ידענו מה-היה לו: ויאמר אלהם אהרן פרקו נזמי הזהב אשר באזני נשיכם בניכם ובנותיכם והביאו אלי: ויתפרקו כל-העם את-נזמי הזהב אשר באזניהם ויביאו אל-אהרן: ויקח מידם ויצר אתו בחרט ויעשהו עגל מסכה ויאמרו אלה אלהיך ישראל אשר העלוך מארץ מצרים: וירא אהרן ויבן מזבח לפניו ויקרא אהרן ויאמר חג ליהנה מחר: וישכימו ממחרת ויעלו עלת ויגשו שלמים וישב העם לאכל ושתו ויקמו לצחק:

שמות פרק לב פסוק כא

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־אֱהֲרֹן מִה־עֲשֵׂה לָךְ הָעֵם הַזֶּה כִּי־הִבְאֵתָ עָלָיו חֲטָאָה גְדֹלָה:

רמב"ן שמות פרק לב פסוק א

בידוע שלא היו ישראל סבורים שמשה הוא האלהים, ושהוא בכחו עשה להם האותות והמופתים, ומה טעם שיאמרו כיון שהלך משה ממנו נעשה אלהים.... אבל היו מבקשין משה אחר, אמרו, משה שהורה לנו הדרך ממצרים ועד הנה, שהיו המסעים ע"פ ה' ביד משה (במדבר ט כג), הנה אבד ממנו. נעשה לנו משה אחר שיוורה הדרך לפנינו ע"פ ה' בידו. וזה טעם הזכירם משה האיש אשר העלנו... וכן תוכל להבין זה מתשובת אהרן אל משה רבינו מה עשה לך העם הזה כי הבאת עליו חטאה גדולה (שמות ל"ב:כ"א), והיתה תשובתו ויאמרו לי קום עשה לנו אלהים וגו', ואמר להם למי זהב התפרקו ויתנו לי ואשליכהו באש (להלן פסוקים כג כד) והנה אהרן מתנצל למשה ואמר לו אל יחר אף אדוני (שמות ל"ב:כ"ב), והוא כמוסיף על חטאתו פשע, שאומר כי הם בקשו ממנו עבודה זרה ועשאה להם בידי, ולמה לא יחר אפן, ומה חטאה גדולה מזו:

...וכן היה הדבר, כי כיון שראו העם את משה מיד הניחו את העגל ובעטו בו שהניחו לו לשרפו ולזרות עפרו על פני המים, ולא היה מהם חולק עליו כלל וכן תראה שלא הוכיחם, ולא אמר להם כלום, אבל בבואו במחנה וירא את העגל ומחולות מיד ברחו ממנו, והוא לקח העגל ושרוף אותו וישק אותו להם ולא מאנו כלל. ואלו היה להם לאלהים, אין דרך שיניח אדם מלכו ואלהיו לשרפת אש, הן ישרוף את תועבתם לעיניהם ולא יסקלוהו:

אבן עזרא שמות פרק לא פסוק ב

צריך אני להאריך על דבר העגל. יש מהקדמונים שאמרו שנהרג חור והנה אהרן פחד. ויש מי שאמר כי פחד על ישראל אם יהרגוהו שה' ימיתם כלם. ועל דרך הפשט אם מעשה העגל ע"ז למה פחד אהרן שיהרג והלא מתו אחריו כמה חסידים מישראל שלא הגיעה מעלתם למעלת אהרן בחסידות לפרסת כף רגל אהרן על יחוד השם.

רש"י הירש שמות פרק לב

"לכלל פריקת - עול שכזאת הוא בא רק משום שאהרן לא השמיע בעוז גבורה את קול האמת והחובה בקרב העם, ולא הציג לעיניהם את דבר האמת והחובה, אשר בתוכם", הווה אומר: אנשים בקרב העם המתקוממים על ה' ועל תורתו....

כל עוד היה בעם מנהיג שקינא לרוח התורה, ורוח התורה שמרה על זיקת רוב העם אל התורה, - לא העזו האנשים הללו לקום מתוך העם, ומכל מקום הכניעה לפני התורה, שטופחה על - ידי נציגי התורה בעם, לא נתנה מקום להשפעתם של הללו. אולם בשעה שמשה איננו, ואהרן נאלם דום, והעם הנעזב לנפשו בנסיבות אלה אסור בחבלי אמונת הבלים, המרחיקה אותו מרחק רב מה' ומתורתו, - או אז הוקל להם ל"קמים" האלה, אויבי כוח התורה האלוהית, למשוך אליהם את העם שכשל בחולשתו המוסרית....

שמות פרק לג פסוק ז

וּמִשָּׁה יִקַּח אֶת־הָאֵהָל וְנָטָה־לּוֹ | מַחֲוֶץ לְמַחְנֵה הַרְחֹק מִן־הַמַּחְנֵה וְקָרָא לוֹ אֵהָל מוֹעֵד וְהָיָה כָּל־מִבְקֵשׁ יְהוָה יֵצֵא אֶל־אֵהָל מוֹעֵד אֲשֶׁר מַחֲוֶץ לְמַחְנֵה:

רש"י לשמות (פרק לג פסוק ז)

יקח את האהל - אמר מנודה לרב, מנודה לתלמיד.

ר' יוסף בכור שור שמות פרק לג פסוק ז

לפי שמרדו בו, ורצו להעמיד ראש אחר, פירש מהם, וגם שאמר הקדוש ברוך הוא שלא ישרה שכינתו ביניהם, לא היה רוצה לעמוד במקום שאין השכינה שורה, והרוצה לדרוש משפט או שום דבר יצא לשם.

שמות פרק לד פסוק א

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה פָּסַל־לְךָ שְׁנַי־לַחַת אֲבָנִים כְּרֵאשֹׁנִים וְכַתְּבֵתִי עַל־הַלַּחַת אֶת־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר הָיוּ עַל־הַלַּחַת הָרֵאשֹׁנִים אֲשֶׁר שִׁבַּרְתָּ:

Rav Solovetzichk (Ha'adam Ve'Olam, pp. 239-240)

The phrase like the first ones recurs numerous times in this narrative. This phrase implies the renewal of God's original relationship with Israel. The first set of Tablets did not have any greater sanctity than the second set. The process of repentance in Israel is such that it is possible that one who sinned grievously only yesterday will arise to an even higher level than he was before the sin.